

Mijn Camino

Naar het Eind van de Wereld in 30 Dagen

Monique Teggelove

originele titel: Mijn Camino
ISBN: 9789465012773
eerste uitgave: februari 2010
(gecorrigeerde) tweede uitgave: februari 2024
copyright: © 2024: Monique Teggelove
omslag: Lysette Dijk-Hartman en Tea Kufrin
tekst: Monique Teggelove
foto's: Monique Teggelove, Pieter
illustratie: Ulla

Niets van de inhoud van dit boek mag worden verveelvoudigd, verspreid of anderszins gebruikt (inclusief, maar niet beperkt tot foto's, teksten en tekeningen) op welke manier of voor welk doel dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Als er auteursrechten van derden in het spel zijn, moet toestemming voor reproductie, distributie of ander gebruik worden verkregen van de betrokken auteursrechteligenaren.

- (1) Santo Domingo de la Calzada
- (2) Gares / Puente la Reina
- (3) Orreaga / Roncesvalles

Het gaat er niet om waar je terecht komt,
het gaat om wie je gedurende de reis wordt.

Voorwoord

Toen ik in april 2007 mijn stappen op de Camino zette, was dat - hoewel ik graag schrijf - niet met het voornemen er een boek over te schrijven. Een grapje 'En ik ga een boek schrijven', ging een eigen leven leiden. Menigmaal heb ik mijn reisgenoten vol overtuiging horen zeggen: 'Monique gaat een boek over de Camino schrijven!'

Ik liet het er maar bij, een glimlach op mijn gezicht. Mijn notitieboekje was niet meer en niet minder dan een hulpmiddel om ervaringen een plekje te geven. Om letterlijk de dingen van me af te kunnen schrijven. Heel veel emoties en ervaringen werden aan het papier toevertrouwd en soms gebeurde er zoveel op een dag dat ik bij elke pauze aan het schrijven was om de overdaad aan indrukken te verwerken.

Pas na terugkeer van de Camino drong het tot me door dat ik inderdaad een boek zou gaan schrijven. Geen beschrijving van landschappen, kerken en kathedralen of een veelheid aan historische feiten, maar mijn verhaal, mijn beleving van wat en wie mijn pad kruisten en mijn emoties. Er moest nog heel veel water door de zee, voordat ik er aan toe was echt open te zijn, ook naar mezelf. Met in mijn achterhoofd een stemmetje: 'Ga je dit echt met de wereld delen?' Ja, dus.

Het schrijven van de eerste versie van dit boek, eind 2007 in Canada, was het herbeleven van mijn dertig daagse wandeltocht, die begon in St. Jean-Pied-de-Port in Frankrijk en eindigde in Finisterre aan de Atlantische Oceaan. Ik maakte nogmaals de reis door binnen- en buitenwereld. Vaak met een brede lach op mijn gezicht en een stralend hart, soms overmand door emoties en met waterige ogen. Opnieuw ging de reis gepaard met veel onrustige nachten en vier tot vijf maaltijden per dag om me op de been te houden. Dit keer geen blaren en zere benen, maar pijnlijke schouders.

Veel kon ik zien vanuit een ander perspectief en nieuwe inzichten kwamen naar de oppervlakte. De fantastische mensen die mijn pad kruisten, hebben me gespiegeld en geconfronteerd en me de kans gegeven te groeien. Elk op z'n eigen unieke manier. Gewoon door te zijn wie ze zijn. Allemaal hebben ze hun rol met verve gespeeld en kleur gegeven aan mijn Camino.

Mijn reis werd er een door de landschappen van angst, verslaving, herkenning, plezier, openheid en liefde. Heel veel liefde. Deuren naar donkere kamertjes van mijn verleden zijn open gegaan. Ik heb de bezem er doorheen gehaald en het is er licht geworden.

De personages in mijn verhaal zijn de mensen zoals ik ze ervaren heb. Sommige namen zijn echt, sommige niet. Ieder voor zich heeft daarin de keuze gemaakt. Keuzes die ik met liefde respecteer, want dit is mijn verhaal, niet dat van hen.

Na terugkeer uit Canada, begin 2008, werd het me duidelijk dat ik nog niet klaar was met de Camino en dat ik nogmaals de tocht aan zou gaan. En ook dat bleek nog niet de laatste keer te zijn.

Tijdens diverse reizen, op diverse continenten, tot en met Antarctica aan toe, heb ik in de achterliggende jaren aan dit boek gewerkt. Van velen om me heen heb ik tijdens de tochten en het schrijven steun mogen ontvangen. De lijst met namen zou erg lang worden, maar ik weet dat jij het weet als je een van de mensen bent, die op welke wijze dan ook heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit boek. Dankjewel!

Mijn Camino's zijn gelopen en zijn deel van me; voor altijd. Ik loop door op de Camino van het Leven, stap voor stap. En soms fluister ik zachtjes voor me uit: "Niets zal ooit mijn liefde verminderen..."

Monique Teggelove
Ségou, Mali, januari 2011

Inhoud

Voorwoord	4
Inhoud	6
De Mystериѐn van de Pyreneeѐn.....	8
Reddende Engelen	19
Rust en Eten in Pamplona	24
Een Bijzondere Ontmoeting	27
Staying Alive	32
Heen en Weer Geslingerd tussen Angst en Vertrouwen	40
Zigeuners, Zakkenrollers en Mannen die me Wellustig aanstaren.....	45
Heropbouw	48
De Legende van Santo Domingo de la Calzada.....	56
Regen, Modder en Vlinders	62
Weerzien in Burgos	68
Een Nieuw Wandelmaatje.....	75
Herenigd.....	81
Een Regenachtige Koninginnedag.....	89
De Geheime Tuin en de Evenaar	95
Een Lange Dag op de Meseta	100
Het Waarom van de Camino	103
Leon voorbij.....	109
En toen waren er nog Drie.....	121
Coo Coo	129
Onverwacht Weerzien.....	135
De Camino Duro	143

Over de Top.....	150
Nachtelijke Avonturen in Portomarín	158
Over Mijn Grenzen	168
Geluk.....	173
Een Verjaardag uit Duizenden	179
Op naar Finisterre	185
Niets zal mijn Liefde ooit Verminderen	190
Finisterre	196
Het Eind van de Wereld	203
See You.....	212
Terug naar de Camino	217
Nawoord.....	222
Handig om te weten.....	224
Tips om Licht te Reizen.....	228
Voor en Na de Tocht.....	230
Beknopte Spaanse Woordenlijst.....	231
Fotocredits	233
Contacten	234
Over Monique Teggelove.....	235
Overige publicaties in het Nederlands.....	237
Publications in English.....	238

De Mystериën van de Pyreneeën

Een reis van duizend mijlen
begint met een enkele stap.

— Mao Tse Tung

Nauwelijks heb ik mijn eerste aarzelende stappen in de nog donkere ochtend gezet, als iemand me vertelt dat de pas over de Pyreneeën dicht is. Vreemd, daar hebben ze gisteren bij het pelgrimsbureau niets over gezegd toen ik me keurig als pelgrim liet registreren en de eerste stempel in mijn paspoort kreeg. Voor de zekerheid ga ik toch even terug om te vernemen dat de pas open is.

Het is maar goed dat ik op dat moment niet weet dat een in de sneeuw doodgevroren pelgrim - na het verstuiken van een enkel - de aanleiding was dat de pas bijna een week afgesloten is geweest. Zelfs zonder deze kennis is er al een onbestemd gevoel in mijn lege maag.

Wat doe ik hier om kwart voor acht 's ochtends met een rugzak op mijn ongetrainde rug en met wandelschoenen die nog niet eens goed

ingelopen zijn? Mijn beenspieren hebben net zoveel bergervaring als de gemiddelde Nederlandse geit en voor me ligt een etappe van zesentwintig kilometer door de Pyreneeën.

Verstand en gevoel leveren flink wat strijd, voordat ik me kan overgeven. Er is geen sprake van omkeren. Er is het innerlijke weten dat ik op de juiste tijd op de juiste plek ben, ook al heb ik werkelijk geen bewust besef van het waarom. Overgave.

De mist beperkt het zicht. Achter me is St. Jean-Pied-de-Port opgelost alsof het nooit bestaan heeft. De geroemde vergezichten gaan aan mijn neus voorbij. Roncesvalles is een nog verre bestemming.

De vijftig meter voor en achter me zijn mijn wereld, een nabije horizon en de illusie dat de top van de berg daar is waar het zicht ophoudt. Mijn moeizame stappen omhoog zijn niet zichtbaar voor anderen. Er zijn geen meewarige blikken en geen oordelen over het feit dat ik ongetraind aan een voettocht van zo'n achthonderd kilometer ben begonnen. Ik ben alleen op de Camino en alleen in de wereld van mijn gedachten. Zoals in het leven is wat achter me ligt al verworpen tot een herinnering. Voor me ligt een nog onzichtbare toekomst. Alles wat er is, is het hier en nu.

Mist, wind en miezer weerhouden me er niet van af en toe op een steen neer te strijken, een paar crackers te eten en mijn pijnlijke voeten, benen en rug een moment rust te gunnen.

Er klinken flarden van gesprekken op vanuit de mist. Andere pelgrims stappen mijn kleine wereld binnen: een buslading Duitsers met paraplu's, de Spaanse mannen, waarmee ik de afgelopen nacht de slaapzaal deelde, mensen die ik gisteren in de trein zag, een Nederlandse die het nog zwaarder heeft dan ik en vele anderen. De contacten beperken zich tot een vriendelijke groet of een kort praatje. Al mijn energie heb ik nodig voor mijn eigen reis, stap voor stap.

Tussen alles door geniet ik van het vredige gevoel dat zich van me meester begint te maken. Vandaag is de Camino er voor mij alleen.

Genietend van een zonnestraal, die zich een weg door de mist en bewolking heeft geboord, zie ik twee mannen de berg af komen. Weg is de rust van mijn kleine binnenwereld. In een klap ben ik me weer volledig bewust van de buitenwereld. Een van de mannen straalt puur licht uit. Zijn halflange donkerblonde lokken dansen om zijn hoofd op het ritme van zijn vlotte verende tred en hij is adembenemend mooi.

Volledig gebiologeerd zit ik vanaf mijn stenen zetel het tafereel te aanschouwen. Is mijn mond van verbazing open gezakt of verbeeld ik me het maar? Ik krijg een vrolijke groet toegeroepen en slaag erin iets terug te zeggen. Lieve help, wat zullen ze wel van me denken? Als er ook maar een greintje van mijn gedachten op mijn gezicht te lezen stond, lopen ze nu waarschijnlijk vrolijk om me te lachen.

Een veelheid aan gedachten flitst door mijn hoofd. Hij is te jong voor je. Je houdt helemaal niet van mannen met lang haar. Wat een snob, wie loopt er in vredesnaam in een blazer en pantalon de Camino? En bovendien val je al helemaal niet zomaar voor iemand die je niet kent.

Welkom op de Camino.

Als ik bijgekomen ben en mijn weg vervolg, is de mist terug en dichter dan voorheen. Het is koud en de dauwdruppels bevroren op mijn armen. Het wordt zelfs een uitdaging de pijlen te vinden, die de route markeren en af en toe vertrouw ik op het geluid van andere, onzichtbare, pelgrims.

Bij een bron staan de twee mannen. De jonge god is in minder dan een uur tijd veranderd in een door het leven getekende man. Ontnuchterd groet ik de mannen, vergeet dat mijn waterfles bijna leeg is en loop door zonder ook maar te stoppen.

Ik kan het bijna niet geloven. Wat ik eerder gezien heb, was net zo echt als dit. Of niet? Begin ik nu al te hallucineren? Heb ik wel voldoende water gedronken vandaag? Is deze etappe te zwaar voor me? Nekt het gebrek aan voorbereiding me al op de eerste dag? Nee, stel ik mezelf gerust, er is niets ernstigs met me aan de hand, mijn lichaam

functioneert naar omstandigheden prima en ook aan mijn geestelijke gesteldheid mankeert niets. Ik heb gezien wat ik gezien heb.

Nog niet alle sneeuw is ten prooi gevallen aan de voorjaarszon. Bergafwaarts loopt de route er dwars doorheen. Bij de eerste stap verdwijn ik er tot mijn knieën in en bij de tweede stap glijd ik uit en beland onzacht op mijn achterste. Normaal gesproken zou ik nu hartelijk om mezelf zitten lachen, ware het niet dat de twee mannen me alweer achterop komen en dit uiteraard pal voor hun ogen gebeurt.

Ik las een pauze in, zodat ze me voorbij gaan en ik weer rustig kan lopen. Wederom krijg ik vrolijke groeten toegeroepen en de inmiddels niet meer zo jonge god bedankt me met een brede lach voor het feit dat ik een goede gids was. Met plezier draag ik dat stokje aan hem over. Ik kom pas weer in beweging als ze al lang en breed uit het zicht zijn verdwenen.

Ergens vandaag ben ik, zonder er erg in te hebben, van Frankrijk Spanje binnengewandeld. Met het overschrijden van die onzichtbare grens hebben bewolking, regen en mist plaatsgemaakt voor een prachtige

blauwe lucht. De zon verwarmt de aarde en voedt me met nieuwe energie. Vlindertjes doemen vanuit het niets op en fladderen vrolijk langs het pad alsof ze me begeleiden op deze bijzondere tocht. Spanje heet me warm welkom.

Het is pas half drie als ik in Roncesvalles arriveer en neerstrijk voor een kop thee en een broodje. De etappe waar ik letterlijk als een berg tegenop zag, ligt achter me en er liggen nog heel wat uren daglicht voor me. Het idee te overnachten in een herberg op een zaal met honderd bedden lokt me niet echt en een betere motivatie om nog een stukje door te lopen heb ik niet nodig.

Ook Friedrich uit Duitsland, die in de bar bij me is aangeschoven voor een bakkie, besluit nog wat kilometers aan de dag toe te voegen en voor ik er erg in heb, lopen we samen op. Al snel bekruipt me het gevoel dat de man erg zijn best doet mij naar de mond te praten. Geen mogelijkheid laat hij voorbij gaan om me te vertellen hoeveel hij van reizen houdt, dat hij flexibel is en alle tijd van de wereld heeft, zolang hij met Pinksteren maar terug is in Duitsland.

Heel open had ik antwoord gegeven op zijn vragen over mijn leven, dat sinds anderhalf jaar verre van conventioneel is met mijn gereis over de aardbol. Dat het een uitdaging zou gaan worden de eerste helft van mijn Camino alleen te lopen, vermoedde ik al wel, maar dat ik er al op dag een mee geconfronteerd zou worden, had ik nou ook weer niet direct verwacht. Ik heb mezelf weer eens in een interessante situatie gewerkt. Tom Poes verzin een list.

Het hotel in het eerstvolgende dorp is gesloten en ook het tweede dorp voorziet niet in overnachtingsmogelijkheden. De kilometers beginnen er in te hakken, maar er zit weinig anders op dan door te lopen naar het volgende dorp. Als Friedrich aankondigt even langs de supermarkt te willen, zie ik mijn kans schoon en vertel hem dat ik in mijn eigen tempo ga doorlopen. Ik bedank hem voor zijn gezelschap, zeg gedag en zet de sokken erin.

Friedrich vergeet spontaan dat hij zijn jas aan wilde trekken en boodschappen wilde doen en zet de achtervolging in. De opgebouwde voorsprong raak ik kwijt als ik op een driesprong het verkeerde pad kies en terug moet lopen. Beleefd roep ik Friedrich toe wat de juiste route is en voer het tempo weer op. Het driftige getik van Friedrich's stokken, wordt bij elke stap iets minder duidelijk en uiteindelijk is het stil. Als ik heel voorzichtig achterom kijk, is er geen Friedrich meer te bekennen. Opgelucht, blij en tevreden kijk ik naar de herdershond, die kwispelstaartend naast me loopt. Ik vraag me af waar ze thuis hoort. Haar gezelschap is welkom en ze is een mooie afleiding van mijn pijnlijke spieren.

De vriendelijke oudere Spaanse dame in het dorpsshotel in Biskaret is aangenaam verrast als ik haar in het Spaans om een kamer vraag. Voor zesentwintig euro krijg ik een eenpersoonskamer en heb ik de beschikking over een heus bad. Wat een cadeautje na deze dag.

Buiten hoor ik de hond vrolijk blaffen. Ik hoop dat ze de weg naar huis weer zal vinden. Ik laat mijn vermoeide lijf in het warme badwater zakken. Even geen spierpijn, even gewoon genieten en mijmeren.

Geen grammetje vet zat er op mijn botten toen het eind februari in Kopenhagen tot me doordrong dat ik de pelgrimsroute naar Santiago de Compostela zou gaan lopen. Zowel lichamelijk als emotioneel was ik verre van in topconditie en toch waren alle zogenaamd steekhoudende argumenten van de achterliggende jaren om er vanaf te zien niet meer relevant. Dit keer heb ik gehoor gegeven aan de roep van de Camino.

Bijna twee jaar geleden zette ik mijn binnenstadappartement in de verkoop en ik wist precies waarom: ik wilde meer ruimte en een huis en tuin met vrijheid. Zo simpel was dat. Ik kreeg de hele wereld.

Mijn appartement ging naar de eerste kijker, maar een huis vinden wilde niet lukken. In plaats daarvan nam ik ontslag en pakte wat ik echt wilde bewaren in dozen.

Heel veel reizen volgden, de een nog verrassender dan de ander. Regelmatig vroeg ik me vertwijfeld af: 'Waarom? Waarom ik?'

En als ik vooraf had geweten welke uitdagingen er op mijn pad zouden komen, had ik me waarschijnlijk nog wel een keer bedacht alvorens mijn appartement in de verkoop te zetten. Terugkijkend had ik de ervaringen en uitdagingen niet willen missen. Voor geen goud. Ze hebben me gevormd tot wie ik nu ben en me gebracht waar ik nu ben.

Misschien kan ik maar beter nog niet weten wat er dit keer voor me in het verschiet ligt.

Mijn reizen kenmerken zich in de regel niet door een overdaad aan voorbereidingen en deze tocht is daarop geen uitzondering. Mijn nieuwe wandelschoenen hebben hooguit zestig kilometer op de teller staan en ik niet veel meer.

De zogenaamde ideale bagagelijst die ik op internet vond, is drastisch ingekort, want als ik dat allemaal mee had moeten nemen, overschrijd ik niet alleen de ideale tien procent, maar beslist ook ruimschoots de maximale vijftien procent mijn eigen lichaamsgewicht.

Voor deze pelgrim dus geen nette broek en blouse voor 's avonds en ook geen vier paar sokken. 7,7 kilo luidde het onverbiddelijke oordeel van de weegschaal gisteren bij het inchecken op Schiphol. Ik heb het ideaal slechts met dertig procent overschreden.

Mijn reis begon met een vertraagd vertrek vanaf Schiphol en na een eveneens vertraagde aankomst op Parijs Charles de Gaulle sloten de deuren naar de luchthavenhal zich met een zacht zoevend geluid. Samen met de stroom reizigers kwam ik tot stilstand in de glazen kooi tussen vliegtuig en luchthavenhal.

"Gebeurt hier wekelijks", was het opbeurende commentaar van een medepassagier.

Toen de deuren even later net zo onverwacht weer open gingen, was de tijd die me resteerde tot het vertrek van mijn volgende vlucht vanaf luchthaven Orly met tien minuten ingekort. Mijn vertrouwen dat de

bagage al wel op de band zou liggen, werd beschaamd en tegen de tijd dat ik herenigd was met mijn 28-liter rugzak was de shuttlebus naar Orly al vertrokken.

“Zestien Euro”, zei de dame achter het loket toen ik haar vroeg waar ik de volgende bus kan vinden, me niet bewust van het feit dat ik ook nog een kaartje moest kopen.

“Zestien Euro?”, had ik verbaasd en ongelovig gereageerd.

“Ja”, antwoorde de dame lichtelijk geïrriteerd.

Hartelijk dank voor het vliegen met Air France, wij waarderen uw loyaliteit als Flying Blue-member en hopen u spoedig weer aan boord van een van onze vluchten te mogen verwelkomen. Ik beloof niets.

16 april heen reizen, 17 april beginnen met lopen. Ineens was het er en ik had er geen seconde aan getwijfeld dat het klopte. Tot dat moment. De kans dat ik mijn aansluitende vlucht zou halen werd steeds kleiner. Ik merkte dat ik onrustig werd en besloot dat er weinig anders op zat dan me volledig over te geven aan wat zich aan zou dienen. Het universum zou het zoals gewoonlijk wel beter weten dan ik.

De piepende remmen van de arriverende bus deden me opschrikken uit mijn overpeinzingen en ik was al in de benen voor de bus volledig tot stilstand was gekomen. De vrouwelijke chauffeur stapte uit, gooide de deur dicht, sommeerde ons te wachten en liep naar binnen. Mopperend en gewapend met een beker koffie dook ze even later weer op en we mochten zowaar de bus betreden.

Aansluitend bij haar humeur was haar rijstijl verre van subtiel. Ze slaagde er zelfs in de afrit naar Orly te missen, constateerde het, twijfelde geen seconde, trapte vol op de rem, gooide de versnelling in z'n achteruit en reed vol gas terug. Het getoeter van uitwijkende medeweggebruikers werd beantwoord met geschreeuw uit het raam en luid claxonneren. Het voelde bijna onwerkelijk en ik zat, als enige weliswaar, te lachen in mijn stoel. In gedachten stuurde ik haar een flinke dosis liefde. Ze zag eruit alsof ze dat wel kon gebruiken.

Na nog een wegversperring door een sleepwagen en de daarmee gepaard gaande onvrijwillige pauze, bereikten we luchthaven Orly. Mijn vlucht naar Pau vertrok over twintig minuten en de baliemedewerkster van Air France keek me geschrokken en vertwijfeld aan, voordat ze driftig het toetsenbord van haar computer bewerkte en me een instapkaart met de vermelding tempo in de hand duwde.

Toen in Pau bleek dat ook mijn rugzak de vlucht gehaald had, kon het me niet meer deren dat de zon plaatsgemaakt had voor regen.

De Franse spoorwegen scoorden bonuspunten met een kaartjesautomaat, die zelfs de optie voor de Nederlandse taal biedt. En na mijn kaartje, rolde er zelfs een reisschema met treintijden en treinnummers uit de machine. Daar kan de NS een voorbeeld aan nemen.

Toen ik in Bayonne overstapte op de boemel naar St. Jean-Pied-de-Port waande ik me ineens in een andere wereld. Het treintje telde slechts een treinstel met twee coupés. Waar ik ook keek, zag ik rugzakken, wandelstokken en verwachtingsvolle gezichten. Er werd een veelheid aan talen gesproken en menigeen bladerde door de wandelgids.

Er waren veel tweetallen en groepjes, slechts een enkeling leek alleen op pad te zijn, zoals de Oostenrijkse tegenover me die al op 11 mei terugreist vanuit Santiago de Compostela. Daarmee daagt ze zichzelf uit om gemiddeld ruim dertig kilometer per dag te lopen.

Zij liever dan ik. Ik ga het rustig aan doen. Ik heb alle tijd van de wereld en aangezien ik niet voornemens ben de Camino nog eens te lopen, kan ik maar beter genieten van alles wat ik onderweg tegenkom. Een week of zes à zeven verwacht ik wel onderweg zijn. Lekker op mijn gemakje en af en toe een rustdag. Ik hoef niemand iets te bewijzen en het kan niet de bedoeling zijn dat het een slijtageslag wordt voor mijn ongetrainde lichaam.

Als je al van training wilt spreken, dan heeft die bestaan uit vier weken logeren bij een vriendin in Duitsland. Uitrusten, slapen, bijtanken en op

gewicht komen waren de voornaamste ingrediënten van het verblijf met tussendoor af en toe wat lopen.

In alle rust tuften we naar St. Jean-Pied-de-Port, waar een bonte stoet de trein verliet. Aangevoerd door een paar mannen die de weg leken te kennen, zag ik de meute in gezwinde pas richting het centrum van het dorp verdwijnen. Ik draalde, maakte een paar foto's, had geen idee waar ik heen zou gaan en verheugde me niet op het slapen op een slaapzaal. Bij aankomst in de hoofdstraat was de stoet opgelost. Ik had mijn intrek genomen in een herberg, in een kamer met slechts zes bedden. Dat was te overzien. Mijn rugzak had ik ietwat onwennig onder het bed geschoven en gewapend met mijn heupgordel met zogenaamd waardevolle spullen was ik nog even aan de wandel gegaan.

In een theehuisje was ik even weg gedroomd bij een heerlijke mok groene thee. Vorig jaar bleek groene thee in Peru onvindbaar te zijn en ten einde raad had ik het per expres vanuit Nederland laten opsturen.

Door ervaring wijs geworden, staat het sindsdien op mijn ideale bagagelijst. Mijn dagelijkse kop groene thee is veilig gesteld.

Bij het verlaten van het theehuis riep de eigenaar me vanaf de stoep een welgemeend "*Buen Camino*" na. Een brede lach had zich spontaan op mijn gezicht getoverd en ik had hem hartelijk bedankt. Het drong toen pas echt goed tot me door, dat ik was begonnen aan mijn Camino.

Ja, de kop is eraf, de eerste wandeldag zit erop. Mijn rammelende maag herinnert me eraan dat de menselijke behoefte aan voedsel ook in een lekker warm bad blijft bestaan.

In de bar aan de overkant van de straat tref ik diverse pelgrims aan. Nog drie Nederlanders, een Belg, een Engelsman en een Deense zijn vanavond in Biskaret neergestreken. Met enige moeite krijg ik het bij de bardame voor elkaar dat ook ik kan eten. Maar, ik heb geen keuze en ik moet alleen aan een tafeltje zitten. Ruimte genoeg aan de grote tafel, maar de dame is niet te vermurwen. De tafel is gedekt voor zes en dat blijft zo. Ze is bereid me een maaltijd te serveren op haar voorwaarden. Het zal me eigenlijk ook een zalige zorg zijn. Ik wil eten en de rest is bijzaak. Hoewel ik me prima voel aan mijn eenpersoons tafel, vinden de anderen het maar niets dat ik apart zit. Vooral de Deense Ulla zit met enige regelmaat achterstevoren op haar stoel om mij meewarig aan te kijken en zich ervan te verzekeren dat het echt goed met me gaat.

Als ik met mijn stramme spieren de trappen naar mijn hotelkamer beklim, verwacht ik te slapen, zoals ik nog niet eerder in mijn leven geslapen heb. Negenendertig kilometer en een veelheid aan indrukken. En dit is pas dag een.

Reddende Engelen

Net als je dreigt op te geven,
zet je een stap vooruit
en nog een...
— Mandi Upward

De nacht is langzaam voorbij getikt. Trillende en pijnlijke spieren, die een totaal eigen leven leken te leiden, hielden me wakker. En de paar keer dat ik toch was ingeslapen, werd ik wakker van mijn eigen gekreun. Mijn lijf doet pijn en de spieren in mijn rug, benen en liezen zijn overduidelijk aanwezig.

Een nieuwe dag op de Camino is begonnen en na een langzame, moeizame start ga ik op weg op een ontbijt van een paar stukjes geroosterd stokbrood met boter. Het is beter dan niets, maar biedt nauwelijks een bodem.

Met elke pas die ik zet, lijken mijn spieren iets soepeler te worden. De zon schijnt volop en de route voert me door gezellige dorpjes en mooie natuur. Ik geniet en vergeet zelfs af en toe de pijn in mijn lijf.

Tegenover een gedenkteken, voor een Japanner die het leven liet op de Camino, zit het Nederlands/Belgische viertal dat gisteravond ook in de bar at. We praten even, maken een paar foto's en ik krijg wat tips om mijn rugzak anders af te stellen.

Het monument voor de Japanner, de eerste van vele die ik tijdens de reis zal zien, maakt me ervan bewust dat niet iedereen die aan de tocht naar Santiago de Compostela begint, er ook daadwerkelijk aankomt.

De herinneringen aan Friedrich op mijn hielen en de pijn en vermoeidheid in mijn lijf hebben mijn gedachten afgeleid van de jonge god, die puur licht uitstraalde en binnen een uur transformeerde naar een door het leven getekende man. Niet voor lang. De mannen komen me ook vandaag achterop en ik weet dat het niet de laatste keer is dat ik ze zie. Zodra ze langszij komen, steek ik ze spontaan mijn hand toe en overrompel ze met een "Hoi, ik ben Monique".

Ray (de jonge god) en David komen uit Canada en zijn broers die totaal niet op elkaar lijken. We lopen min of meer samen op naar Larrasoña, waar de mannen willen blijven. Zij zijn in alle vroegte vertrokken vanuit Roncesvalles, waar om zes uur de eerste wekkers op de immense slaapzaal afgingen.

Ray's rugzak, die de vlucht naar Frankrijk gemist had, zal vandaag in Larrasoña bij de herberg afgeleverd worden. Voor de deur van de herberg staat een man te telefoneren en ik hoor mezelf tegen Ray zeggen "Die man komt je rugzak brengen."

Ray kijkt me verbaasd aan en ik herhaal het nog eens.

David spoort zijn broer aan "Je hoort toch wat Monique zegt." Even later is Ray herenigd met zijn rugzak en het is maar de vraag wie van ons drieën het meest verbaasd was over mijn uitspraak.

In Larrasoaña zijn we er niet in geslaagd een maaltijd te bemachtigen en mijn maag rammelt als ik de mannen gedag zeg. Een bord met de verheugende mededeling dat er over een paar kilometer een restaurant is, doet me voortsnellen. Hoe groot mijn teleurstelling is als het restaurant dicht blijkt te zijn, laat zich moeilijk in woorden uitdrukken. Op het lege terras zak ik neer in een stoel en trakteer mezelf op een lunch van mueslirepen uit mijn noodvoorraad. Het duurt niet lang voor ik er hartelijk om kan lachen. Het voordeel van het oppeuzelen van de repen is dat mijn rugzak met elke hap een beetje lichter wordt. Een gedachte die vanochtend toen ik tandpasta op mijn tandenborstel kneep, zelfs al een glimlach op mijn gezicht toverde.

Weer in de benen komen na een pauze, zelfs als het in de warme zon is, valt niet mee. Melkzuur lijkt van de gelegenheid gebruik gemaakt te hebben zich weer in mijn spieren vast te zetten en het duurt even voor ik weer op gang ben.

De vijftien kilometeretappe van Larrasoaña naar Pamplona wordt in de ANWB-gids aangeduid als een lichte etappe. Het is prachtig hier, maar

op z'n minst heuvelachtig. Ervaar ik het als zwaar, omdat ik gisteren mijn lichamelijke grenzen overschreden heb? Of was middelzwaar een betere aanduiding voor dit traject geweest?

Hoe het ook zij, het valt niet mee. Ik sleep me voort, stop bij elke bron om water te drinken, blijf uit voorzorg staan en bezwijk uiteindelijk toch voor de verleiding van een bankje in een dorpje. Het stel op de bank naast me, lijkt er niet veel beter aan toe te zijn. Geen van allen zijn we erg spraakzaam, maar soms zegt een blik meer dan woorden.

De bloemen in de tuin aan de overkant vormen een mooie Nederlandse vlag. Mijn hart straalt en deze onverwachte groet geeft me net genoeg energie om me overeind te hijsen en door te gaan.

Een potje huilen zal misschien wel opluchten, maar het verandert niets aan de klim, die zich aandient en dus laat ik het maar achterwege. Ik strompel voort tot een prachtig groot rotsblok me roept: 'rust hier, rust hier.' Meer aansporing heb ik niet nodig.

Ik leg mijn rugzak naast me neer en vlij me languit op de steen, die mijn rug verwarmt, terwijl de zon hetzelfde doet met mijn gezicht. Een voorbij strompelende vrouw vertrouwt me toe dat de pijn maar een week duurt. Ik vraag me af of ze mij of zichzelf moed probeert in te praten. Ik wil slapen, net zolang tot ik vanzelf weer wakker word. De daad bij het woord voegend, sluit ik mijn ogen.

Naderende voetstappen gaan gepaard met een uitroep: "Wat doe jij hier?"

Ray en David staan me verbaasd en lachend aan te kijken.

"Je had beter met ons een glas wijn kunnen drinken. Dan hadden we samen op kunnen lopen."

"Ja, maar jullie zouden helemaal niet doorlopen", breng ik uit als de mannen me in de benen helpen en op sleeptouw nemen. Onderweg pikken we Deense Ulla en Duitse Nicole nog op en met z'n vijven rollen we in Trinidad de Arre de herberg binnen. Ik weet een ding zeker:

morgen loop ik niet meer dan de resterende vijf kilometer naar Pamplona. Mijn lichaam verdient een rustdag.

Een warme douche doet me beseffen dat deze herberg vandaag een prima alternatief voor een goed hotel is. Wat is er toch weinig nodig om een mens gelukkig te maken.

Na wat zoeken lukt het ons een warme maaltijd te bemachtigen - mijn eerste fatsoenlijke maaltijd vandaag - die genuttigd wordt met een paar glazen smakelijke Spaanse wijn. Al jaren kan ik niet goed meer tegen alcohol, wat er gewoonlijk in resulteert dat ik na het eerste glas aangeschoten en na het tweede iets verder heen ben. Op de Camino is alles anders.

In de keuken van het hostel verhaalt een Australiër over een Duitser, die gisteren vijftig kilometer heeft gelopen. Helemaal stuk was de man laat op de dag een pelgrimsetablisement binnengerold. Hij had met een Nederlandse gelopen en toen ze aan het eind van de middag in een herberg aankwamen, was er nog slechts een slaappleats beschikbaar, die de Nederlandse zonder pardon voor zijn neus had weggekaapt.

Ik zit met open mond te luisteren, heb de neiging te roepen dat het verhaal niet klopt en realiseer me dat ik wellicht niet de enige Nederlandse ben die gistermiddag met een Duitser op heeft gelopen. Mijn verstand wint het van mijn intuïtie. Ik houd mijn mond, hoewel ik me niet aan de indruk kan onttrekken dat het om Friedrich gaat, die het verhaal een beetje naar zijn hand gezet heeft.

Rust en Eten in Pamplona

Gedachten zijn als boemerangs.

(Als je ze bij terugkeer niet opvangt, slaan ze tegen je hoofd.)

— Eileen Caddy

Pamplona en beslist niet verder. Mijn lichaam herinnert me er nog maar even fijntjes aan als ik opsta na een nacht met niet overdreven veel slaap. Puur voor het geval ik het vergeten mocht zijn.

Om acht uur loop ik met Ray en David de in mysterieuze nevelen gehulde ochtend in. Het kost me moeite de mannen bij te houden. De wetenschap dat een rustdag met elke stap dichterbij komt, geeft me net dat beetje energie om door te gaan tot Pamplona met haar oude stadsmuren opdoemt. Het is prachtig om de sfeervolle oude stad binnen te lopen. Het is een waar vestigingsbolwerk, dat wereldwijd bekendheid geniet van de stieren die hier eenmaal per jaar door de straten gejaagd worden.

Als we, alvorens elkaar gedag te zeggen, nog wat met z'n drieën drinken, is Ray stil en in zichzelf gekeerd. Waar mogelijk onttrekt hij zich aan het